National Library of Israel
Doar Hayom - דאר היום, 15.04.1932, page 2

אמר עזמות

את חטאי אני מזכיר.

כל ימי השבתי לתומי כי יודע אני ומכיר היטב כעשר אצבעותי את א"י, את סחרת וטכרת, את אצרותיה ומכמניה ואת רב הטוב הצפון בה, תמיד חשבתי את עצמי — לכת אבהד ?— לבקי ורגיל בעניני א"י, למין „ספעץ" הדול — עד שבאתי הפעם ליריד המזרח בת"א, נכנסתי לפני ולפנים אל הביתן הגדול של ת ו צ ר ת ה א ר ץ וראיתי עד מהרה כי אין אנו מתחילים לדעת ולחשיב במוחנו מה שויש לנו בארץ ומה פעל ישראל בארצו בזמן האחרון.

עברתי על רגל אחת בכל הביתנים למיניהם ועפתי על הגמטל הפורח בכל רחבי היריד וראיתי שם כית שלא ראותה שפחה על הים ובינשת.

ראשית כל לבשתי חולצת אדומה ונכנסתי באופן חפשי לביתן של מוסקבה ההומה מאדם ובקושי גדול הכקעתי לי דרך בין אחב"י וביחוד בין אחיותינו, המרגישים שם את עצמם כדגים במימיהם ומדברים בפת טלא ובקול רם את השפה הרשמית של תל־אביוב...

ומרוסית לרוסנית — רק קפיצה אחת.

כאן מגשוני הבחורות הנאות בלבושן המולדי־באני הלאומי והמהדר וקבלו אותי בסבר פ נ י ם י פ ו ת מטש, ובאשר עזבתין בלא הבדה, ירדתי מצרלמה, כלומר לביתן הנאה של שכנתנו הדרומית.

שם אויתי לי למושב על כסא־הזהב הגדול של פרעת מלך מצרים, כתות־ענך־אמון בשעתו, וצויתי להביא לפני מהביתן הסמוך מעט „יין קפריסין" מטד־דינתו של ידידנו סטורס. וכשטוב לב עזמות ביין נהנגנתי בכבני־דודנו אל „לונה פרק" ושם ראו עיני את קיר־המזות: זוג צעיר, בחור ובחורה, נוסעים באפנים במהירות חבזק על גבי קיר עגול ועולים מתקרקע אל הגג, ויורדים מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, עלים ויורדים בסכנת נפשות, והכל — במחיר 4 גרושים דמי כניסה! ראיתי גם את האנדרוגינוס, ספק זכר וספק נקבה, המבאר באפן מוחשי את כל פרשת רמ"ח האברים ושס"ה הגידים.

ואת זה לעוכת זה עושה היריד שלנו בת"א.

בשעה שבני־דודנו העניים והזקנים מתגנבים ל„לונה פרק", ספק־אירופים וספק־מזרחים, כובע אירופי חבוש לראשם ותרבוש אדום חבוי מתחת למדיהם, בשעה זו חומדים להם תיירינו מאמריקה ומגרמניה לצון: רוכבים הם על הגמלים אשר בהעדרוכה, חובשים תרבושים לראשיהם ומצטלמים בקבוצות — מעשה ספורט! — זכר ליריד המזרח.

ולא לחנם כורב ידידנו ה„פלסטין" כי היהודים עושים זאת כדי להוכות את הבריות למען יחשבו בעולם כי ערביים אמתיים מבקרים הם־ישלום את התערוכה של ה„סהיוניון"...

כל יפו היא א ד ו מ ה מהברוזים והמודעות הדבוקים אל הכותלים כדי להחרים את היריד שלנו. כל אבן מקיר הזעק לזוקיר את רגליהם מהתערוכה, וגם משמרות שמו בלילות מסביב ליריד — וכבר נתפשו אחדים ב"ה מהם ע"י חרשות!— ובכ"ז גדול ה„יצר־הרע" של הכוער הערבי ומבקרים הם את ה„לונה פרק" לרבות בלילות משעה עשר ואילך. ויש אומרים כי הפדיון אצל סוחרי הכובעים בת"א הוא גדול מאד בימים האלה.

*

והביתן הכי נוח לתיירים ולמבקרים ביריד הוא ב י ת ן ח י פ ח אשר בעיר מודיעין.

אם ירושלים היא עיר העבר והל־אביב עיר החיים והתה, חרי חיפה היא עיר ה ע ת י ד, ותתיירים מקבלים מפקידי הביתן הזה ספרים חנם ובאורים בלי תשלום, והכל ל„עתיד־לבוא", לכשיורחיב ת' את גבולנו במרכז הארץ...

מדברים בביתן זה על תאויר הצת של עיר־העתיד ועל הכרמל אשר בים יבוא, ומראים לך באצבע על המפה הגדולה את הנמל הגדול שבמזרח הקרוב, ועל בתי־חרשת ענקיים הבנויים כמו רמים על המפה ביחוד על צנורות הנפט הנמשכים ממוסול עד חיפה— על הנייר...

לא לחנם קבעו שלט קטן „אסור לעשן" ליד המפה, מחשש שמא הפל חלילה דליקה באוצרות הנפט המצויירים בצבעים בהירים ומאירי עינים על המפה..

ועד שאני עומד ומסתכל בהנאת מרובה בהתבדיט של חיפה, מעשי ידי ההבניון להתפאר, נכנסת קבוצה קטנה של תיירים פולנים, וכשהסביר להם הפקיד החרוץ והמומחה את התעשיה של חיפה והזכיר גם את בית־החרושת של ח מ ס מ ר י ם קפץ אחד מהם וקרא כמעט בבהלה:

— „מה? יש כבר מסמרים בארץ? חבל!... ואני חשבתי לבוא בשנה הבאה לא"י ולפתח כאן בית־חרשת המסמרים.. והנה באו אחרים וקדמוני, חבל!..

***

ומה טיילתי מביתן לביתן ורגלי עמדו בביתן של החברה לאחריות „אסיקוראציוני גנרלי, טרייסט". עמד מר בספי והסביר למבקרים את הסטטיסטיקה לאחריות של החברה במשך מאה שנה של קיומה לא על גליונות נייר הדבוקים אל הקיר ולא בצורת עמודים ודיאגרמות, כנהוג, אלא בשורה של ב ו ב ו ת שתן גדולות בהדרגה מהקופה לתקופה, החל משנת 1831 ובלה בשנת 1931, והבובות לבושות בתלבשת האפנה שהיתה בכל תקופה..

— חמצאה יפה ונפלאה, העיר ה„עיר" אמריקאי אחד, אבל יש בכ"ז חפרון אחד ניכר לסטטיסטיקה זו, שלא העמידו ב ו ב ו ת ח י ו ת..

והחברה השלובה לזרועו הוסיפה באנגלית: חבל, שלא הוסיפו גם את הבובה לשנת 1932 והאפנה לשנה זו...

***

והלא כבר אמרתי לכם פעם כי אותב אני לרחף ולרפרף ביריד מביתן לביתן כדבורה זו שהיא מרחפת על הציצים והפרחים כדי למוץ את דבשה ולפעמים גם לעקץ את עקיצתה..

נמשכתי עם זרם ההלמידים והתלמידות שבאו מכל בתי־הספר— כן ירבו! — לבקר את התערוכה, ונכתבתי אחריהם אל ב י ת ן ה מ מ צ י א י ם. ר' אשר אהרליך, איינשטיין של א"י, הגבוה מישכמו ומעלה על כל תלמידים המטלאים את חביתן, עמד ובאר בקולומבוס בשעתו את כל פרשת הכובבים למעלה־מהיתם, את כסיל ומיכה ונוגה ומאדים ואת כל המזלות למיניהם, והפעוטים עמדו בפת פעור והביטו לתוך פיו של המורה־המסביר והבינו, בנראה, מה שהבינונו פעם בשמענו את לקחו של איינשטיין בירושלים...

ראינו את שבעת פלאי א"י: תריסים שהם נפתחים מאליהם, אפרוחים שהם מלמדים את התרנגלת וביצים שהן מלמדות את האפרוחים, ועל כלם גלומי פסל של דיזנגוף ושל אביגדור־המאירי.

חסר היה בביתן רק הממציא העיקרי והגדול: דיזנגוף בכבודו ובעצמו, שיסביר לנו איך ידע לחמציא את היריד הזה אשר הרחיק את המשבר בת"א לשנה או לשנתים ימים.

— ילמדנו רבנו! — אמר לי אחד מתלמידי הרתיקים שנלוה אלי ביריד— אמנם כן, דיזנגוף הוא בעל ה„המצאה" הנפלאה של היריד ובמה יקבל „פטנט" מעם ישראל, אבל רוצה אני לדעת מי הם ה מ מ ר י ם של כל הביתנים והמוציאים לפעל את כל העבודה הענקית הזו?

— א י ד ל ס ו ן, י ב ז ר ו ב ויפת, ענה לו יהודי שעמד לצדי, ושעדותו נאמנת מאד.

* * *

בשלשה דברים היריד והביתנים נפתחים אצלנו: בנאומים, בדרשות ובברכות, ופתיחת הביתן הרומיני הלא תוכית!

פרח הקונסול הרומיני סר רוקח את חביתן שלו ב—צרפתית, ואחריו דבר הסינטור הרומיני־היהודי פינקלשטיין, בעל־גוף ובעל־מידליות, בגרמנית ודבריו תורגמו לעברית. ובא הפסוק השלישי, מנהל חביתן הרומיני דומנולי מנסקו ודבר — צרפתית.

מובן מאליו, שהלורד־מאיר שלנו דבר עברית ודבריו תורגמו לצרפתית ומושל המחוז נאם אף הוא, משום־מה, בלשונו של פואנקרה.

ואם סבורים אתם כי בזה תם ונשלם, אינכם אלא טועים! גם טולקובסקי יודע לדבר צרפתית, וד"ר מכשן מדבר רומנית ומתרגם את עצמו לעברית ואם תרצו גם לתורכית.

או יקום יהודי אחד מתוך הקהל וישא את מדברותיו ב„מאמע לשון" ודבר בשם ה„באסאראבער אידען", ועכשיו בא תור הברכות, נפתחו בקבוקי חבורה הרומינית, חורטו הכוסות לברכה והנה — כפתק מן השמים, הגיע מברק ברכה מאת מלך רומינית בכבודו ובעצמו. ושוב פעם ברכות ונאומים וקריאות „לחיים" בכל הלשונות.

כתום הפתיחה נתקבלו מכתבי־הנצלות מנואמים שחסרו ולא יכלו לבוא ולנאם את נאומיהם,— הלא הם: הופיין, ד"ר מוסינזון, אוסישקין, רוקח—הסגן, שהיה חולה במקצת, לא עליכם, המבשן השני שאחר את הרכבת מעטלית...

* * *

וישנם יהודים בין התיירים, שהם־תולכים ברחובות ת"א וקוראים להנאתם ולתמהונם את השלטים והמודעות.

עבר תייר אחד ברחוב ת"א וראה שלט העומד לפני מגרש המלא מצבות ועמודים.

קרא את השלט ותמה מאד: — למה לחם להודיע „שיש לבן ומוזיקה בזול"? וכי „ריסטוראן" (מכבדה) או בית־קפה יש כאן? ומה ענין מוסיקה אצל בית־הקברות? אבן ארץ נפלאה ומוזרת היא א"י אפילו בשלטיה!...

ולא ידע המסכן לקרא אז השלט בלי נקודות ולא הבין כי זהו: שיש לבן ומוזאיקה בזול", כלומר: אבני שיש ומשכית למצבות...

ואחד המורים מהכפרים, שבא לבקר את מתקרוכה מצא שגיאת גסה בדקדוק הלשון של מודעת גדולה במרכז המסתרי:

„חברת של ארצי־ישראל־ית".

המודעה הזו היתה מוקשה מן הקצה אל הקצה ומצא בה כמה שגיאות גסות: ראשית צ"ל „חברת" ולא „חברת" בסמיכות והשנית: מי היא ה„ארצי־ישראלית" הזו ולמה לא נקבו בשמה בפירוש לטובת המסחר? והשלישית — וזהו העיקר — איזה חברה היא זו ומה עסקה?

עמד חברו המורה הנאור מת"א והסביר לו כי שם החברה הוא „של", לבירת נפש, ונתה דעתו...

עצתי אמונה, שבעלי החנויות בת"א ינקדו את שלטיהם כדי שלא להביא חלילה את תתיירים והמלמדים לידי מבשול..

* * *

ובצאתי מן היריד נפגשתי בעו"ד ד"ר צ. אליתו כהן מירושלים.

— ברכני ברכת „מזל־טוב", אמר לי העו"ד בשמחה, היום הכרתי בביתן־המשפט בתואר חדש: „ה ר ב הגאון"

— וכי מלא חנך את מקומו של הרב חיים?— שאלתיו.

— חלילה, עכ"ה לי, קוראים לי ה ר ב חגאון מפני שאני רב עם כלם...

* * *

ולסוף דברים אחדים בקשר עם התכחשות של מר ברושי.

כפי שכבר הספקתם בודאי לקרא בגליון של יום אתמול, נכשלתי לא־עליכם בידיעה ע"א מורה־הדרך מר ברושי ונתברר כי לא ה ו א הפיה דברים כנגד אברי ראל"צ כי אם מורת דרך אחר.

מר ברושי הוא נקי מכל האשמה הזו ומביע אני את צערי ששמו נכנס בענין ביש זה.

מתברר ג"כ כי מר ר. סגל, שמסר לי את הפרטים טעה אף הוא שלא באשמתו, ויהי רצון, שהאברים ימנו מורי־דרך מיוחדים למושבות ולא יביאו אותנו לידי „טעויות" פאלו, אכי"ף!